

شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری توانمندی‌های منش در نوجوانان تیزهوش

Identifying Factors Affecting the Formation of Character Strengths in Gifted Teenagers

Leila Torabian

Assistant Professor, Department of psychology,
Faculty of Education and Psychology, University of
Danesh Alborz, Qazvin, Iran.

Seyedeh Sara Aghaei Sabet

Department of Psychology, Yadegar-e-Imam
Khomeini (RAH) Shahre Rey Branch, Islamic Azad
University, Tehran, Iran.

Email: sr_sabet@yahoo.com

Sahar Soufi

PhD Candidate in Educational Psychology,
Department of Psychology, University of Tehran
(Kish international campus), Tehran, Iran.

لیلا ترابیان

استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی،
دانشگاه دانش البرز، قزوین، ایران.

سیده سارا آقایی ثابت*

گروه روانشناسی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه
آزاد اسلامی، تهران، ایران.

سحر صوفی

کاندیدای دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشگاه
تهران (پردیس بین‌المللی کیش)، تهران، ایران.

Abstract

The current research aimed to identify the influencing factors on the formation of character strengths in gifted teenagers. The research method was qualitative, Grounded Theory. To achieve this, an in-depth semi-structured interviews were conducted with 15 gifted teenagers aged 12 to 17, studying in Sampad schools in Tehran province, until theoretical saturation was reached. The findings revealed that among the list of secretarial abilities, virtues such as wisdom, justice, excellence, spirituality, humanity, and moderation were more prominent in gifted teenagers. The findings also highlighted the significant role of family, peers, teachers and peers in shaping character strengths. Additionally, the behavioral and cognitive characteristics such as thinking, psychological calmness, cooperation, altruism, boldness, and independence were observed in the gifted teenagers. Overall, the results suggest that the most important thing in the educating gifted individuals lies in focusing on social-emotional components rather than just quantity and cognitive abilities.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری توانمندی‌های منش در نوجوانان سرآمد انجام شد. روش پژوهش کیفی و از نوع داده بنیاد بود. بدین منظور با ۱۵ نوجوان تیزهوش ۱۲ تا ۱۷ ساله، مشغول به تحصیل در مدارس سمپاد استان تهران، تا حد رسیدن به اشباع نظری، مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد که از میان فهرست توانمندی‌های منشی فضائی چون خرد، عدالت، تعالی، معنویت انسانیت و اعتدال در تیزهوشان بیشتر دیده می‌شود. همچنین یافته‌ها حاکی از نقش پررنگ خانواده، همسالان، معلمان و همشیرها در شکل‌گیری توانمندی‌های منش بود. علاوه بر این نمودهای رفتاری و شناختی توانمندی‌های منشی نظیر تفکر، آرامش روانشناختی، همکاری، نوع دوستی، جرأت‌مندی، استقلال نیز در نوجوانان تیزهوش شرکت‌کننده مشاهده شد. در کل بر اساس یافته‌ها به نظر می‌رسد، در پرورش سرآمدان آنچه بیش از هر چیز حائز اهمیت است، گذار از کمیت باوری و تأکید صرف به توانایی‌های شناختی به تمرکز بر مؤلفه‌های اجتماعی و هیجانی است.

واژه‌های کلیدی: نظریه داده بنیاد، توانمندی‌های منش، روانشناسی مثبت، نوجوانان سرآمد و تیزهوش.

Keywords: Grounded theory, character strength, positive psychology, gifted teenagers.

نوع مقاله: پژوهشی   دریافت: فروردین ۱۴۰۳   پذیرش: خرداد ۱۴۰۳

مقدمه

فضیلت و شایستگی، دستیابی به ویژگی‌هایی است که تداوم زندگی اجتماعی و روابط انسانی را تسهیل می‌کند. توانمندی‌های منش یکی از سازه‌های جدید و مرکزی برای درک زندگی خوب روانشناختی است که توجه پژوهشگران حوزه روانشناسی مثبت را به خود جلب کرده است (پروکتور و همکاران، ۲۰۱۱). توانمندی منشی در بهزیستی فردی و شادکامی نقش دارد (لانسبری و همکاران، ۲۰۰۹). توانمندی‌های منش با موفقیت تحصیلی و عملکرد شغلی بهینه، ارتباطات بین فردی موفق، و رفتارهای سالم مرتبط هستند (گاندر و همکاران، ۲۰۲۲، رنجر و همکاران، ۱۴۰۱). پیترسون و سلیگمن در سال (۲۰۰۴)، منش خوب را در قالب شش عامل شجاعت، انسانیت، خرد، عدالت، تعالی و اعتدال، و ۲۴ توانمندی ارائه دادند. شجاعت (شامل شهامت، پشتکار، یکپارچگی، و سرزندگی)، انسانیت (شامل عشق، مهربانی، و هوش اجتماعی)، خرد (شامل خلاقیت، کنجکاوی، عشق به یادگیری، ژرفنگری و آزاداندیشی)، عدالت (شامل کارگرویی، عدل و انصاف، و رهبری)، اعتدال (شامل بخشش، فروتنی و تواضع، دوراندیشی، و خودتنظیمی)، و تعالی (شامل ستایش زیبایی‌ها و کمالات، قدردانی، امید، شوخ‌طبعی، و معنویت) است. توانمندی‌های منش مسیر رسیدن به فضیلت هستند که زندگی خوب را ممکن می‌سازند. زندگی خوب مستلزم به کارگیری توانمندی در زندگی روزمره و فضیلت در حوزه‌های مختلف زندگی و کار به منظور دستیابی به حس واقعی شادی و بهزیستی است (پروکتور و همکاران، ۲۰۱۱).

بیگانی و همکاران (۲۰۱۹) مطرح کردند، توانمندی‌های منش صفات مثبتی هستند که تجارب مثبت را به وجود می‌آورند و به بهزیستی و رضایت فردی و شادکامی کمک می‌کنند. پارک و پیترسون (۲۰۰۹) در پژوهشی دریافتند که توانمندی‌های منشی با هیجانات مثبت و منفی ارتباط دارد و باعث می‌شود تا افراد از عزت نفس خود محافظت کنند و احتمال شکست خود را کمتر کنند. علاوه بر این، گیلهام و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهش خود دریافتند که توانمندی‌های منش همبستگی ضعیفی با افسردگی و همبستگی بالایی با شادی دارد. پارک و پیترسون (۲۰۰۳) نیز نشان دادند ارتباط مثبتی بین توانمندی‌های منش با رضایت از زندگی و شادی وجود دارد و در کودکان عشق، امید و سرزندگی با شادکامی مرتبط است. در همین راستا، روچ و همکاران (۲۰۱۴) بر اساس یافته‌های خود چنین نتیجه گرفتند، که توانمندی منش با رضایت از زندگی و خوداثربخشی بیشتر کودکان و نوجوانان همراه است. توانمندی منش با تمایلات عاطفی مثبت و عواطف اصلی خود جهت یافته، مانند عشق، غرور و رضایتمندی رابطه دارد. به نظر می‌رسد که افراد با توانمندی منش تمایل بیشتری به ابراز عواطف مثبت در روابط بین فردی نشان می‌دهند (گوسویل و روچ، ۲۰۱۲). خسروجردی و همکاران (۱۳۹۸) نیز در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که آموزش توانمندی منش در افزایش شادی و بحرمرداری دانش‌آموزان مؤثر است. از سوی دیگر، بر اساس یافته‌های گاندر و همکاران (۲۰۲۰) با کاهش مشکلات روانشناختی احتمال افزایش برخی از توانمندی‌های منش همچون کنجکاوی، امید، شادی، رهبری افزایش می‌یابد.

ماهیت روابط خانوادگی در دوره نوجوانی به دلیل تعارض والدین و نوجوانان بر سر استقلال و پیوندهای عاطفی کیفیت خاصی پیدا می‌کند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند تعارض والد - نوجوان می‌تواند وقایع روزمره زندگی خانوادگی را در برگیرد. از آنجایی که تعارضات خانوادگی در بهزیستی روانشناختی نوجوانان مؤثر است، به نظر می‌رسد توانمندی‌های منش بتوانند به مدیریت تعارضات خانوادگی کمک نمایند. نظریه حل تعارض بیان می‌کند، فضیلت‌ها به عنوان بنیان‌های اخلاقی می‌توانند به حل

مشکلات کمک کنند (کاری، ۲۰۰۷) به عنوان مثال عدالت فضیلتی است که ما را در روابط بین فردی توانا می‌سازد و پرورش دهنده مهارت‌های سازنده در حل تعارض است. بنابراین به نظر می‌رسد که فضیلت‌ها می‌توانند در کیفیت روابط خانوادگی و اجتماعی مؤثر واقع شوند. توانمندی‌های منش با جنبه‌های مثبت زندگی، شایستگی اجتماعی و تعاملات لذت بخش بین فردی و ارتباط مؤثر رابطه دارد (شوشانی و شاورتز، ۲۰۱۶). خسروجردی، پورشهریار، حیدری، (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان پیش‌بینی توانمندی منش نوجوانان و دل‌بستگی به والدین و همسالان براساس تعارض با پدر و مادر نتیجه گرفتند، که دل‌بستگی به والدین در شکل‌گیری این توانمندی‌ها نقش دارد. بنابراین توانمندی منش با تعارضات کمتر نوجوانان با خانواده همراه است. هم سو با این یافته‌ها، بوشور و همکاران (۲۰۱۳) نیز در مطالعه‌ای به این نتیجه دست یافته بودند که توانمندی‌های منش با رضایت از زندگی مرتبط است، به طوری که شادی، عشق، حق شناسی، کنجکاوی و امید بیشترین همبستگی را نشان دادند، همچنین این ویژگی‌ها با مشغولیت، تجربه هیجانات مثبت و یافتن معنا در زندگی افراد مرتبط است. مطابق با پژوهش لانسبری و همکاران (۲۰۰۹) توانمندی‌های منش با موفقیت تحصیلی دانشجویان مرتبط است. همچنین هارزر و روچ (۲۰۱۳) نتیجه گرفتند که توانمندی‌های منش با تجارب مثبت در محیط کار، رضایت شغلی، تعامل سازنده با همکاران، و رشد و پیشرفت شغلی مرتبط بود.

در روانشناسی مثبت بر زندگی خوب تأکید شده است که از طریق شناسایی توانمندی‌ها، فضیلت‌ها و منش افراد و پرورش آنها امکان‌پذیر است (شات و مالوف، ۲۰۲۲؛ مرتضاییگی و همکاران، ۲۰۲۲). در پژوهش‌ها این توانمندی‌ها بر عواملی متمرکز شده‌اند که بتواند کودک و نوجوان را رشد و پرورش دهد (پارک و پیترسون ۲۰۰۶) توانمندی‌ها، صفات مثبت را در احساس، افکار و رفتار نوجوانان تقویت می‌کند. از آنجایی که، بیشتر پژوهش‌های انجام شده بر روی توانمندی‌های منش دربرگیرنده نمونه بزرگسالان است و پژوهش‌های کمتری در مورد کودکان و نوجوانان انجام شده است (خسروجردی و همکاران، ۱۳۹۸) لذا دستیابی به عوامل شکل دهنده این توانمندی‌ها ضمن افزودن بر غنای ادبیات پژوهشی، زمینه فعالیت‌های عملی بیشتری را در حیطه کودک و نوجوان فراهم می‌آورد. از سوی دیگر بیشتر مطالعات انجام شده در این زمینه به روش کمی انجام شده است، در حالی که به نظر می‌رسد انجام مطالعه‌ای کیفی که مبتنی بر مصاحبه‌های عمیق باشد می‌تواند در جهت دستیابی به اطلاعات عمیق و چندجانبه مؤثر باشد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری توانمندی‌های منشی نوجوانان انجام شد.

روش

مطالعه حاضر یک مطالعه کیفی از نوع داده بنیاد^۱ (GT) بود که با هدف ارائه نظریه‌ای جهت تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌گیری توانمندی‌های منش در نوجوانان تیزهوش انجام شد. نظریه داده بنیاد با فراتر رفتن از توصیف، به ایجاد یا کشف یک نظریه مبتنی بر داده‌های حاضر، یعنی ارائه یک چارچوب تحلیل انتزاعی از یک فرایند، نظر دارد جهت وصول به هدف مطالعه، در ابتدا پروتکل مصاحبه متشکل از ۹ سؤال اصلی باز پاسخ طراحی شد. سؤالات پروتکل معرف سؤالات اصلی مطالعه و مبتنی بر ادبیات پژوهش حاضر طرح‌بندی شدند. در ابتدا و قبل از شروع فرایند اصلی مصاحبه‌ها، دو مصاحبه مقدماتی برای اصلاح سؤالات انجام شد. سؤالات پروتکل مصاحبه عبارتند از:

۱. در بین توانمندی‌هایی که در این جدول می‌بینی، شما کدام موارد را دارا هستی؟
۲. آیا توانمندی منشی دیگری در تو هست که در این فهرست نباشد؟
۳. چه عوامل فردی در تو به رشد این توانمندی‌ها کمک کرده؟

¹ Grounded theory

۴. چه عوامل خانوادگی در تو به رشد این توانمندی‌ها کمک کرده؟
  ۵. چه عواملی درون مدرسه در تو به رشد این توانمندی‌ها کمک کرده؟
  ۶. در مدرسه معلمان به رشد این توانمندی‌ها کمک می‌کنند یا دیگر مسئولان؟ به چه شکل؟
  ۷. نقش خانواده را مهم تر ارزیابی می‌کنید یا مدرسه؟
  ۸. نشانه‌های شناختی توانمندی منشی در تو چیست؟
  ۹. نشانه‌های رفتاری توانمندی منشی در تو چیست؟
- برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. این نوع مصاحبه‌ها به دلیل انعطاف‌پذیری و عمیق بودن برای پژوهش‌های کیفی، مناسب هستند. مصاحبه‌های حاضر جهت دسترسی بهتر به شرکت‌کنندگان، از طریق فضای مجازی (واتساپ) و به شکل غیر همزمان (با فاصله زمانی) و به صورت مکالمه‌های صوتی و تصویری انجام گرفت. این نوع مصاحبه‌ها، به عنوان یکی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات معتبر بوده است. البته شروط مهم برای آغاز هر نوع مصاحبه‌ای چون حصول اطمینان و اعتماد مشارکت‌کنندگان و اطلاع کامل از محرمانه بودن مصاحبه‌ها و همچنین آزاد بودن برای خروج از مطالعه در هر زمان و رعایت جمیع مسائل اخلاقی، نیز رعایت گردید.
- مشارکت‌کنندگان در این پژوهش به صورت نظری انتخاب شدند (نمونه‌گیری نظری)^۲. در این جا معیار انتخاب نمونه قرار گرفتن در بازه نوجوانی ۱۲-۱۷ سال و اشتغال به تحصیل در مدارس تیزهوشان (فرزانگان) بود. بنابراین افرادی که در این بازه سنی قرار نداشتند و یا در مدارس سمپاد درس نمی‌خواندند در نمونه قرار نگرفتند. پس از تدوین نظریه اولیه به کمک نمونه‌های اولیه به انتخاب و مطالعه نمونه‌های غیرمتجانس (انتخاب موارد ناهمگن) و همچنین نمونه‌های استثنا یا منفی (انتخاب موارد عدم تأیید نظریه در حال تدوین) پرداخته شد. در این بخش یافته‌های حاصل از مصاحبه با نوجوانانی که موارد مذکور در فهرست توانمندی‌های منشی را در خود احساس می‌کردند وارد تحلیل شد. دلیل مطالعه این نمونه غیرمتجانس، تأیید یا عدم تأیید شرایطی است که مدل تحت آنها عمل می‌کند (هم شرایط زمینه‌ای و هم مداخله گر).
- بدین ترتیب بررسی تحلیل داده‌های حاصل از این مطالعه، همچون مطالعات اصیل نظریه داده بنیاد، به روش مقایسه مستمر^۳، تعاملی و مداوم صورت گرفت؛ آن‌چنان‌که گردآوری داده‌ها و مقایسه آنها با طبقات در حال شکل‌گیری، همواره در دستور کار قرارداد شد. این فرایند رفت و برگشتی^۴ بین گردآوری و تحلیل داده‌ها، موجب شناسایی هرچه دقیق‌تر نمونه‌های منفی و متناقض می‌گردد. این نظریه با کمک فرایند یادداشت برداری شخصی^۵ ایجاد می‌شود. بنابراین ابتدا متن هر مصاحبه کلمه به کلمه و خط به خط^۶ خوانده و کدهایی در حاشیه متن یادداشت شد. سپس در مرحله کدگذاری باز^۷، پژوهشگران با بخش‌بندی اطلاعات، طبقات اطلاعاتی خاصی را بر مبنای اشتراکات و افتراقات موجود درباره پدیده تحت مطالعه به وجود آوردند.
- به دنبال کدگذاری باز و کدگذاری گزینشی^۸، پدیده محوری^۹ پژوهش حاضر شناسایی شد. همچنین طبقات حول این پدیده محوری شکل داده شدند. این طبقات شامل شرایط علی، استراتژی‌ها، شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای و پیامدها است که مفصلاً در بخش یافته‌ها تشریح می‌گردند. این طبقات در قالب یک مدل دیداری به نام پارادایم کدگذاری محوری^{۱۰} به هم مرتبط شده

² Theoretical sampling

³ Constant comparative method

⁴ Zigzag

⁵ Memoing

⁶ line-by-line

⁷ Open coding

⁸ Selective coding

⁹ Core

¹⁰ Axial coding paradigm

و پدیده محوری را دربرمی‌گیرند. در انتها پژوهشگر براساس مدل مستخرج، گزاره یا فرضیه‌هایی ارائه داده و سعی در توصیف روابط متقابل بین طبقات داشته‌اند. جدول زیر به طور واضح عناصر مهم یک مطالعه داده بنیاد را به نمایش می‌گذارد. سرانجام و با لحاظ کردن جمیع دیدگاه‌های اطلاعاتی مذکور، و با علم به آن‌که رسیدن به اشباع نظری^{۱۱} پایان کار نمونه‌گیری در این رویکرد پژوهشی است، ۳۵ مصاحبه مجازی، به صورت سوالات بازپاسخ و هر کدام به مدت تقریبی ۴۰ دقیقه انجام شد. پس از مصاحبه ۳۵، هیچ تجربه جدیدی در صحبت‌های مشارکت‌کنندگان گزارش نشد؛ بنابراین به دلیل رسیدن به اشباع اطلاعاتی، انجام مصاحبه‌ها متوقف شد.

	کدهای باز	جملات
فضائل منش در نوجوانان	خرد	<ul style="list-style-type: none"> - روشن فکری، عشق یادگیری - عشق به یادگیری - خلاقیت - خلاقیت - علاقه به یادگیری
	عدالت	<ul style="list-style-type: none"> - شهروندی - انصاف - انصاف - انصاف - انصاف
	شجاعت	<ul style="list-style-type: none"> - سرزندگی
	انسانیت	<ul style="list-style-type: none"> - عشق و مهربانی - عشق - عشق و مهربانی - عشق و مهربانی - عشق و مهربانی - عشق و مهربانی
	اعتدال	<ul style="list-style-type: none"> - آینده نگری - بخشش و فروتنی - خوشبینی و فروتنی - بخشش - خودتنظیمی - فروتنی - بخشش
	تعالی	<ul style="list-style-type: none"> - تحسین

¹¹ Theoretical saturation

		<ul style="list-style-type: none"> - شوخ طبعی - قدردانی از دیگران - امید و شوخ طبعی - خوش بینی به آینده - شوخی - خوش بینی - امید - شوخ طبعی - شوخ طبعی - امید - امید - شوخ طبعی
	صداقت	-
	ایمان و معنویت	<ul style="list-style-type: none"> - ایمان قوی و باور به کارما و چوب خدا - معنویت - معنویت - معنویت - قدردانی - حیا و ابروداری - معنویت
عوامل فردی در رشد توانمندی ها	خودآگاهی	<ul style="list-style-type: none"> - مطالعه و کتاب خواندن - اینکه خیلی حواسم رو جمع می‌کنم که اینطوری رفتار کنم و کار اشتباه نکنم - فیلم می‌بینم مثلا با خودم به شخصیتای خوبشون فکر می‌کنم و سعی می‌کنم مثل شخصیتای مثبت قیلما باشم - معنویت و دینداری - کنجکاوی و علاقمندی به دنستن - اینکه می‌شناختم این ویژگی ها رو - هوش خوب و حواس جمع و اینکه باعث شده این خصوصیات رو خوب یاد بگیرم
	عزت نفس	<ul style="list-style-type: none"> - اینکه خودم خیلی دوست دارم خوب باشم - علاقمندی و درک این ویژگی‌ها - احساس می‌کنم نیاز دارم که یه سری توانمندی داشته باشم که در زندگی جامعه بهم کمک کنه
	دوستان و همسالان	<ul style="list-style-type: none"> - دوستان - دوستان من دوستانم رو خیلی با دقت انتخاب میکنم و اینکه میترسم که بهم بگن دختر بدی هستم و همش ازم ایراد بگیرن - حال خوبم و اینکه آرامش دارم خیلی کمک میکند که رفتار خوب داشته باشم

شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری توانمندی‌های منش در نوجوانان تیزهوش

عوامل خانوادگی رشد توانمندی	نقش پدر و مادر	<ul style="list-style-type: none"> - حرفای مامانم تذکر دادناش - خانواده نقش پررنگی در رشد توانمندی‌ها داره - مامانم خیلی باهام صحبت میکنه در این باره - مامانم خیلی نقش مهمی داره - خب مامان باباها خیلی با بچه‌هاشون حرف میزنن راجب این موضوعات و - مثلا مامانم خیلی مهربونه بابام مهربونه و باهام حرف میزنه و کمک میکنند بهم - خانواده مهمتره چون حرف شنوی ما از خانواده بیشتره - اینکه حرف خانواده ام رو و بزرگترهامو گوش میکنم
	نقش خواهر و برادر	<ul style="list-style-type: none"> - من خواهر بزرگترم خیلی باهام راحت‌تر حرف میزنه میگه چیکار کنم و اشتباهه که میکنم خیلی کمکم میکنه اشتباهامو جبران کنم - وجود این ویژگی‌ها در بین اعضای خانواده بخصوص خواهر و برادر
	استقلال در خانواده	<ul style="list-style-type: none"> - مثلا اینکه میخوایم مستقل باشیم و اگه خانواده هامون کمک کنن بهمون که مستقل باشیم و خودمون کارمونو انجام بدیم خیلی خوبه بهمون حس خوب میده که انگار بزرگ شدیم - خودمو دوست دارم و میخوام رو خودم کار کنم تا یه دختر قوی باشم و مستقل
	تربیت خانوادگی	<ul style="list-style-type: none"> - معنویت خانواده ام و اعتماد اونها به من - تربیت درست - کمکهای خانواده و تربیتشون و اینکه کنترلمون میکنند
	رفتار درست در خانواده	<ul style="list-style-type: none"> - آرامش خانواده خیلی تأثیر داره به نظرم اینکه خونه چقدر خوب باشه و آرام - تشویق کردن خانواده به بروز این رفتارها - اینکه سعی میکنند درست رفتار کنند و بد اخلاق نباشند - آرامش خانواده و اینکه احتراممون حفظ میشه
عوامل اجتماعی (مدرس) در شکل‌گیری توانمندی‌ها	نصایح و آموزه‌های معلمان	<ul style="list-style-type: none"> - فقط معلم اجتماعی مون گاهی وقتا باهامون حرف میزنند حرفاشون خوبه اما کار خاصی انجام نمیدن - معلمامون گاهی وقتا نصیحتمون میکنند - خانم فارسی مون خیلی خوبین حرف میزنن آدم آرامش میگیره ولی بقیه هم خوبین - معلمامون اگه باهامون خوب باشن ماهاام باادبانه برخورد میکنیم - معلمامون وسط کلاس گاهی وقتا صحبت میکنند مخصوصا معلم ادبیاتمون توضیح میده یه چیزایی رو با مثال آدم میفهمه
	ارتباط معلمان با دانش‌آموزان	<ul style="list-style-type: none"> - ارتباط خوب معلم با ما - ارتباط خوب کادر مدرسه و بچه‌ها با هم و دلسوزی معلمامون - ؟ با دلسوزی و درک ما و گوش دادن به حرفامون - مهربونی معلمانم - اینکه معلم و خانم‌های مدرسه باهامون درست رفتار کنند - خوش رفتاری همه میتونن کمک کنن ولی خب معلما بیشتر - کنترل معلما و ناظما و پیگیری‌شون - خانواده خیلی مهمه و اینکه دلشون میخواد بچشون خیلی خوب باشه و همه دوستش داشته باشن

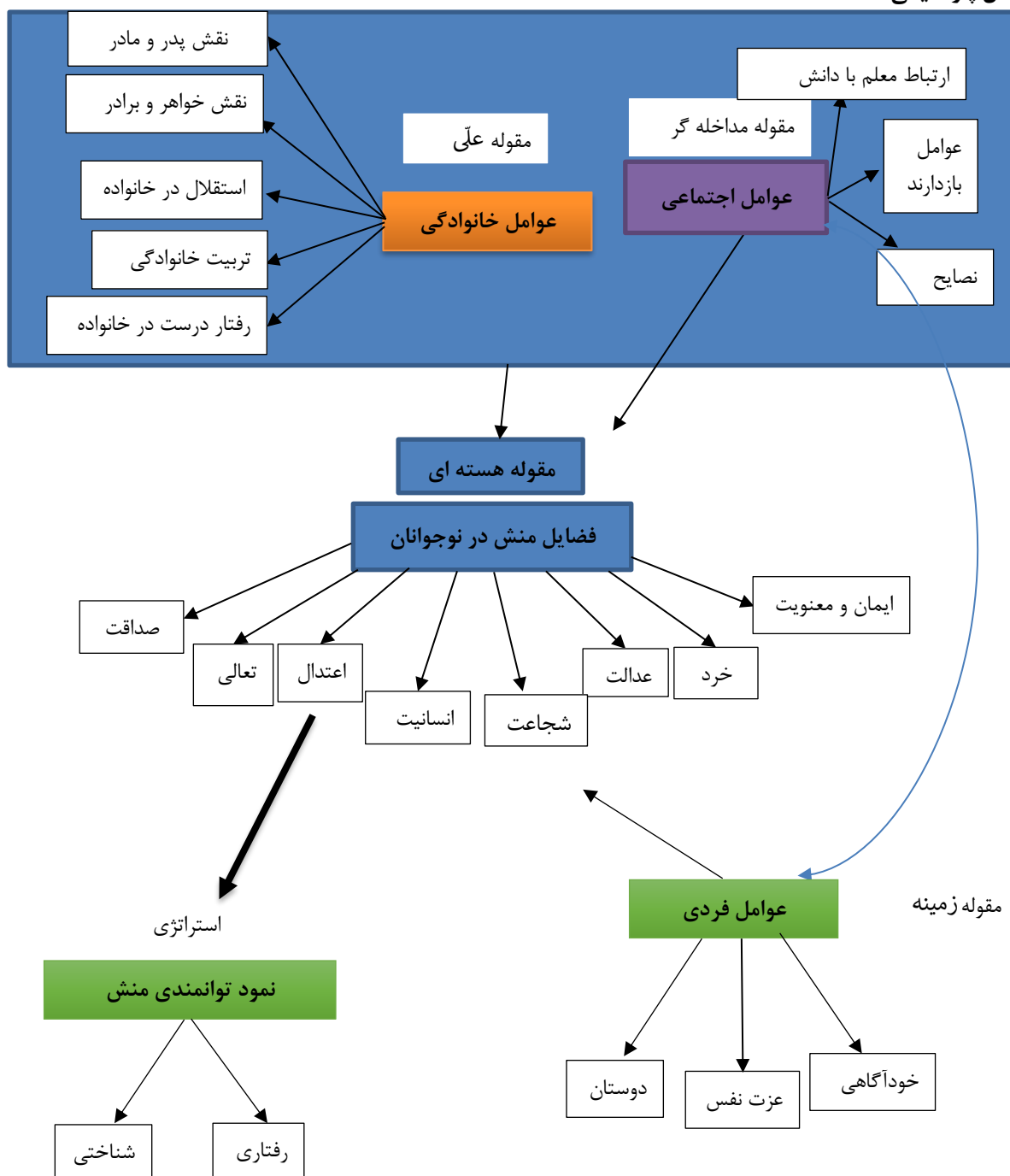
		<ul style="list-style-type: none"> - دوستای خوب باعث میشن که آدم خوب باشه و باعث رشد آدم میشن و خانواده هامونم روی دوستیامون حساسن
	عامل بازدارنده در توانمندی‌ها	<ul style="list-style-type: none"> - معلممون فاز نصیحت بر میدارن البته کمکی نمیکنه چون همش غر میزنن - اگه معلممون باهامون خوب نباشن ما هم باهاشون برخورد می کنیم - تو مدرسه اگه بهمون اعتماد کنند و فکر نکنند ما بچه ایم خیلی خوب میشه - اگه ناظم ها بهمون احترام بذارن و درست رفتار کنند خیلی بهتره - معلمان باهامون حرف میزنند و تذکر میدن - مدرسه کمک چندانی نکرده فقط بعضی از این ویژگی ها رو معرفی کرده - کمکی نکردند چون ساعت کلاسها کوتاه است و اینکه معلم ها فقط حرف میزنند و درس میدهند کار دیگری نمیکنند و ما هم خیلی سوال نمیکنیم
نمود توانمندی منش	نشانه‌های شناختی توانمندی منش	<ul style="list-style-type: none"> - شناختی یعنی چی؟ مثلا فکر کردن؟ خب خیلی بهشون فکر میکنم - حرفای مامانم یادم میاد و سعی میکنم چیزایی که مامانم گفته انجام بدم - شناخت خودم اینکه خودمو میشناسم اینکه سعی میکنم بفهمم کی هستم و چیکار میخوام بکنم - اینکه میدونم بزرگ شدم و از پس خودم برمیام - فکر کردن و اینکه دوستام رو درست انتخاب کنم - آرامش و معنویت درونی - فهمیدن این توانایی ها و اینکه چه تأثیری تو زندگیم داره - اینکه میدونم این ویژگی ها در زندگی بدرد میخورن - اینکه استرس بگیرم و خیلی به چیزهای بدردخور فکر نکنم و همیشه برام چیزهای با ارزش مهم باشه - اینکه رو رفتارم تسلط دارم - مثلا تشخیص دادن خوب و بد خیلی مؤثر است - حال خوب و آرامش بخاطر رضایت خانواده و قدر داشته هامو دونستن و ناشکری نکردن - توانایی در فکر کردن و حال خوب - هوش خوب و حواس جمع و توجه به کارام
	نشانه های رفتاری توانمندی منش	<ul style="list-style-type: none"> - اینکه رعایت میکنم و اخلاقام رو کنترل میکنم تا درست رفتار کنم و مودب باشم - حواس جمعی و اینکه به دوستام کمک میکنم و دلشون رو نمیشکونم و بهشون دروغ نمیگم - سعی میکنم مودب باشم و با بزرگترا درست رفتار کنم کسی رو اذیت نکنم - بزرگ شدنم و اینکه به مامان و بابام وابسته نباشم - خوش اخلاقی و ساکت و اروم بودنم - خوب رفتار کردن در جمع، سریع ناراحت نشدن، آرامش داشتن - داشتن اخلاق خوب و عمل کردن به این ویژگی ها - تشویق دیگران وقتی بهم افتخار می کنند و میگن آفرین یعنی من رفتار درستی دارم - رفتار درست با اطرافیان دوستان و آشنایان و رعایت دستورات دینی - اینکه می تونم خیلی راحت بگم نه یا مثلا خیلی راحت با یه چیزی ارتباط بگیرم و خجالتی نباشم

شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری توانمندی‌های منش در نوجوانان تیزهوش

		<ul style="list-style-type: none"> - حرف گوش کن بودن، انجام دادن کارهای خودم، خوشحال بودنم - توانایی و انجام دادن کارها به شکل درست - خود رفتارم و برخوردم با بقیه مخصوصا بزرگترها - رفتار درست و رعایت ادب و خوش اخلاقی و اینکه بقیه دوسم دارن
--	--	---

مدل پارادایمی

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی الگویی از شکل‌گیری توانمندی منش در نوجوانان تیزهوش ایرانی صورت گرفت. نتایج پژوهش حاضر همسو با پژوهش‌های کمی انجام گرفته نشان داد که خانواده، همشیره‌ها، همسالان و ارتباط مؤثر با معلمان در ایجاد فضیلت‌های منشی نقش بسزایی دارد، بنابراین مطلوب است که در جریان تربیت و فرزندپروری، والدین از وجود چنین فضیلت‌هایی با خبر بوده و در ایجاد و تشویق آن اهتمام بورزند. همچنین نقش معلم و مربی و همسالان در مدرسه نیز مورد تأکید است و نظام آموزش و پرورش باید بر ایجاد دوره‌های آموزش توانمندی‌های منش و برقراری ارتباط مؤثر تأکید داشته باشد. نشانه‌های شناختی توانمندی منش در بین نوجوانان تیزهوش در پژوهش حاضر نشان داد، که این نوجوانان بدنبال هویت‌یابی به منظور شناخت خود و توانمندی‌های خود هستند. یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر آن بودند که برخی از مهارت‌های زندگی می‌توانند در توانمندی‌های منش نقش داشته باشند (برای مثال جرأت‌مندی، خودآگاهی، عزت نفس، مدیریت استرس، همدلی در روابط بین فردی). مطابق با نتایج پژوهش حاضر یکی از عوامل زمینه‌ساز توانمندی منش خودآگاهی می‌باشد. خودآگاهی یعنی آگاهی یافتن و شناخت خویشتن. خودآگاهی شامل آگاهی از خصوصیات ظاهری، احساسات، افکار و باورها، ارزش‌ها، اهداف، نقاط قوت و ضعف خود می‌شود (جعفری، فاضلی، حسینی، ۱۳۹۷). بنابراین فردی که آگاهی بیشتری در مورد افکار و باورها، و توانمندی‌های خود دارد، در انتخاب اهداف و ارزش‌ها موفق‌تر می‌باشد. اسکات برمن (۲۰۰۷) همسو با یافته‌های پژوهش حاضر نتیجه گرفت، دیدگاه مثبت افراد در مورد خود با بهزیستی روانشناختی رابطه دارد. افرادی که فضایل انسانی بالایی دارند (مانند عشق، مهربانی و هوش اجتماعی) و نقاط قوت متعالی (یعنی حق شناسی، امید، شوخ طبعی، معنویت)، دیدگاه مثبت‌تری درباره خود دارند، و سطوح بالایی از بهزیستی روانشناختی را نشان می‌دهند (شات و همکاران، ۲۰۲۲؛ مرتضاییگی و همکاران، ۲۰۲۲). یافته‌های پژوهش حاضر همچنین حاکی از آن بود که توانمندی منش در تیزهوشان با نمودهای شناختی و رفتاری مشخص می‌گردد، که شامل خودکنترلی، تنظیم هیجان، صداقت، قضاوت درست، و جراتمندی می‌شود. نتایج پژوهش ژانگ و چن (۲۰۱۸) همسو با نتایج پژوهش حاضر نشان داد که افرادی که توانمندی منش بیشتری دارند، خودپنداره مثبتی دارند، در مقابل رویدادها عواطف مثبت بیشتری نشان می‌دهند، انتخاب‌های صحیحی دارند و درگیر رفتارهای مؤثر می‌شوند، بنابراین به احتمال بیشتری به سمت موفقیت پیش می‌روند.

پژوهش حاضر نشان داد که والدینی که در رابطه با نوجوانان تیزهوش خود پذیرش و مهربانی و گرمی را نشان می‌دهند، و از طرفی نسبت به مسائل و چالش‌های نوجوانان آگاه هستند و با آنها گفتگو می‌کنند، در شکل‌گیری توانمندی منش دانش‌آموزان نقش دارند. این نتیجه همسان با نتایج پژوهش لیئو و وانگ (۲۰۲۱) و پارک و پترسون (۲۰۰۳) و پارک و پترسون (۲۰۰۹) بود، که نتیجه گرفتند، که بین سبک والدینی و سبک دلبستگی نوجوانان و والدین و توانمندی‌های منش رابطه وجود دارد. والدینی که با نوجوانان رفتار گرم و بامحبت دارند، معمولاً زمینه گفتگو و تبادل نظر را در مورد مسائل مختلف فراهم می‌سازند و به این ترتیب به نوجوانان امکان این را می‌دهند که در مواجهه با چالش‌ها از راهنمایی و تجارب والدین بهره‌مند شوند و همچنین رابطه مثبت و کارآمد را با والدین شکل دهند (خسروجردی و همکاران، ۱۳۹۸) نتیجه گرفتند که سبک والدینی مقتدرانه و دلبستگی ایمن می‌تواند، منجر به شکل‌گیری ویژگی‌ها و فضیلت‌های مثبت در نوجوان شود، و برخی از فضایل مانند انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی رابطه مثبتی با دلبستگی به مادر دارد.

همچنین نوجوانان سرآمد با وجود توانمندی منش ارتباط بهتری با همسالان خود دارند و در روابط بین فردی، همکاری، صداقت، نوع دوستی، خوش رفتاری، و تنظیم هیجانی بهتری نشان می‌دهند. این نتایج همسو با نتایج پژوهش خسروجردی و همکاران (۱۳۹۸)، است که نتیجه گرفتند، ارتباط با همسالان و روابط اجتماعی با شکل‌گیری توانمندی منش رابطه دارد. آنها

نتیجه گرفتند، که خردمندی و انسانیت رابطه مثبتی با دلبستگی به همسالان دارد. خرد نوعی دانایی است که با داشتن آن فرد می‌تواند بسیاری از داشته‌های خود را با دیگران قسمت کند و موجب ژرف نگری می‌شود (روچ و همکاران، ۲۰۱۴). نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که سرآمدان در رابطه با همسالان خود مهربانی و نوع دوستی نشان می‌دهند. مهربانی با یکپارچگی در انجام کارهای گروهی، همدلی و همدردی با دیگران همراه است. همدلی امکان درک بیشتری از شرایط و مشکلات دیگران فراهم می‌سازد. بنابراین می‌تواند منجر به ایجاد روابط بهینه با همسالان شود. نتایج پژوهش حاضر همسان با پژوهش کارال-وردوگو و همکاران (۲۰۱۵) نشان داد که یکی از نمودهای رفتاری توانمندی منش، همکاری با دیگران و رفتارهای نوع دوستانه است. بنابراین افراد با رفتارهای نوع دوستانه شروع به کمک کردن به هموعان خود بدون انتظار دریافت متقابل آن می‌نمایند. از طرفی چنین رفتارهایی با شادی و رفتارهای عادلانه و یا رفتار بر اساس اصول عدالت همراه است، که می‌تواند در بهزیستی روانشناختی افراد مؤثر واقع شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که نوجوانان سرآمد با وجود توانمندی منش، شوخ طبعی و آرامش و کنترل هیجانی بالاتری نشان می‌دهند. نتایج پژوهش مولر و روچ (۲۰۱۱)، همسان با پژوهش حاضر نشان داد که افراد با توانمندی منش در روابط بین فردی شوخ طبعی بالاتری نشان می‌دهند، که منجر به قابل تحمل‌تر شدن شرایط و در نتیجه مدیریت بهتر استرس می‌شود. شوخ طبعی با حفظ شادکامی و سخت رویی بیشتر در مواجهه با مشکلات، تعاملات اجتماعی را متعادل می‌سازد. بنظر می‌رسد همه این موارد بیانگر بهزیستی روانشناختی این افراد است. مطابق با اظهارات سلیگمن و همکاران (۲۰۰۰)، بهزیستی روانشناختی با یادگیری بهتر هم افزایی دارد، و افزایش شادی و بهزیستی روانشناختی تنها متوجه خود فرد نمی‌شود، بلکه می‌تواند در ارتباط با دیگران مبادله شود (پراکتر و همکاران، ۲۰۱۱).

در این مطالعه تیزهوشان به برخی از فضایل منش مانند عدالت و خرد اشاره نمودند. نتایج پژوهش شانا جیمیس (۲۰۱۵)، همسو با نتایج پژوهش حاضر نشان داد که فضایل منش مانند عدالت با روابط بین فردی مثبت رابطه دارد. از آنجایی که عدالت مانع از قضاوت‌ها و تصمیمات سوگیرانه می‌شود، می‌تواند در کاهش تعارضات بین فردی مؤثر واقع شود.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر می‌توان چنین نتیجه گرفت که توانمندی منش شامل ویژگی‌های مثبتی می‌شود، که معمولاً در طی زمان پایداری بالایی نشان می‌دهند. بنابراین داشتن چنین فضایی می‌تواند بهزیستی روانشناختی و رضایت از زندگی افراد را در برداشته باشد. مطابق با دیدگاه پترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) برخی از این توانمندی‌ها مانند مهربانی، شادی و شوخ طبعی در محیط‌ها و زمینه‌های مختلف قابل تمرین و آموزش هستند. بنابراین خانواده و مدرسه می‌تواند زمینه‌ای برای آموزش چنین فضایی باشد. بر همین اساس میتوان نتیجه گرفت که کمک ایجاد شرایط تحقق توانمندی‌های منشی، ضمن تسهیل امر یادگیری در سرآمدان، بهره مندی آنان از سرزندگی و خوش بینی تحصیلی و همچنین ایجاد روابط امن و پایدار امکان پذیر خواهد بود. تربیت سرآمدانی که علاوه بر زیست علمی بر رشد فرهنگ و شایستگی‌های اجتماعی نیز تأثیرگذارند، هدف غایی هر نظام آموزشی خواهد بود. ترغیب بر رفتارهای پیشرفت مدارانه سبب باورمندی این سرمایه‌ها و ترغیب آنان به بهره جویی از رفتارهای انطباقی و سازگاران خواهد شد. همسو با پژوهش صوفی و همکاران (۱۳۹۸) توانمندی‌های شخصیتی نوجوانان سبب وسعت یافتگی خزانه رفتارهای انطباقی سرآمدان و سبب جلوگیری از خودناتوان سازی و نقصان انگیزش آنان خواهد شد.

پژوهش حاضر مانند سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی همراه بود. این مطالعه بر روی نوجوانان سرآمد شهر تهران صورت گرفته بود و می‌تواند مصاحبه‌هایی نیز با سایر دانش‌آموزان در فرهنگ‌های مختلف صورت گیرد. همچنین شرکت‌کنندگان مصاحبه در مطالعه حاضر نمونه شامل دختران بود، اما مطالعات بعدی می‌تواند در برگیرنده نمونه جمعیتی از پسران باشد تا نقش جنسیت نیز در نظر گرفته شود. همچنین مطالعه حاضر به صورت مقطعی صورت گرفته است، به نظر می‌رسد استفاده از مطالعات طولی در جهت بررسی عوامل زمینه ساز و پایداری صفات توانمندی شخصیت می‌تواند مؤثر واقع شود. همچنین این پژوهش فقط روی دانش‌آموزان تیزهوش انجام شده است، بنابراین در تعمیم نتایج به سایر دانش‌آموزان باید احتیاط بیشتری صورت گیرد.

منابع

- [۱] خسروجرودی، ز.، پورشهریار، ح.، و حیدری، م. (۱۳۹۸) پیش بینی توانمندی منش نوجوانان و دل بستگی به والدین و همسالان براساس تعارض با پدر و مادر، خانواده پژوهی، ۷(۵۷) ۳۴۷-۳۶۰.
- [۲] جعفری، م؛ فاضلی، س م؛ حسینی، ا؛ (۱۳۹۷)، تأثیر آموزش مهارت‌های خودآگاهی و مدیریت هیجان‌ها در افزایش تاب‌آوری و شادکامی زنان سرپرست خانوار، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۲(۱)، ۴۱-۷۶.
- [۳] رنجبر، ز، میرهاشمی، م، سعادت‌ی شامیر، الف، و فخریمی فرهادی، ر. (۱۴۰۱). تدوین و اعتبار سنجی بسته آموزشی توانمندی منش و اثربخشی آن بر مهارت ابراز وجود نوجوانان. مجله علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی، ۲(۳۲) ۱۷۵-۱۸۴. DOI: [10.52547/iau.32.2.175]
- [۴] صوفی، س.، شگری، الف.، فتح آبادی، ج.، قنبری، س. (۱۳۹۸). ساختار علی پیشاینها و پساینها سبک زندگی تحصیلی سلامت محور در دانش‌آموزان سرآمد دختر. مجله روانشناسی افراد استثنائی، ۹(۳۵)، ۷۱-۳۵.
- [5] Bigony, C., Cowley, A., Carreiro, A., & Florez, S. (2019). Character Strengths Are Superpowers: Using Positive Psychology to Help Children Realize Their Potential. Master of Applied Positive Psychology, *Service Learning Projects*, 25, 5-11.
- [6] Buschor, C., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2013). Self- and peer-rated character strengths: How do they relate to satisfaction with life and orientations to happiness? *The Journal of Positive Psychology*, 8, 116-127. <https://doi.org/10.1080/17439760.2012.758305>.
- [7] Corral-Verdugo, V., Tapia-Fonllem, C, Ortiz-Valdez, A, (2015), On the Relationship Between Character Strengths and Sustainable Behavior, *Environment and Behavior*, 47(8) 877-901, DOI: 10.1177/0013916514530718.
- [8] Curry, O. (2007). The conflict resolution theory of virtue. In W. P. Sinnott Armstrong (Ed.), *Moral Psychology 1*, 251-261.
- [9] Gander, F; Hofmann, J; Proyer, R T; Ruch, W. (2020). Character Strengths Stability, Change, and Relationships with Well-Being Changes. *Applied Research in Quality of Life*, 15(2):349-367. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11482-018-9690-4>.
- [10] Gander, F., & Wagner, L., Amann, L., Ruch, W., (2022), What are character strengths good for? a daily diary study on character strengths enactment, *Journal of positive psychology*, 17(5), 718-728.
- [11] Gillham, J., Adams-Deutsch, Z., Werner, J., Reivich, K., Coulter Heindl, V., Linkins, M., Winder, B., ... Seligman, M. E. P. (2011). Character strengths predict subjective well-being during adolescence. *The Journal of Positive Psychology*, 6(1), 31-44.
- [12] Gusewell, A; Ruch, W, (2012). Are only emotional strengths emotional? Character strengths and disposition to positive emotions. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 4(2):218-239. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1758-0854.2012.01070.x>
- [13] Harzer, C., Ruch, W., (2013), The application of signature character strengths and positive experiences at work, *Journal of Happiness Studies*, 14(3), 965-983. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10902-012-9364-0>.
- [14] Liu, Q. Wang Zh. (2021), Associations between parental emotional warmth, parental attachment, peer attachment, and adolescents' character strengths, *Children and Youth Services Review*, 120, 105765, <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105765>.
- [15] Lounsbury, J. W., Fisher, L. A., Levy, J. J., & Welsh, D. P. (2009). An investigation of character strengths in relation to the academic success of college students. *Individual Differences Research*, 7(1), 52-69.
- [16] Matinez martin, M.L., Ruch, w., (2017), Character strengths predict resilience over and above positive affect, self-efficacy, optimism, social support, self-esteem, and life satisfaction, *The Journal of Positive Psychology*, 12(2), 110-119.

- [17] McCullough, M. E., & Snyder, C. R. (2000). Classical sources of human strength: Revisiting an old home and building a new one. *Journal of Social and Clinical Psychology, 19*(1), 1-10.
- [18] Mortezaeigi, Z., Safari, A., Bozorgkhoo, Z., & Farid, A. A. (2022). Predicting happiness based on self-efficacy and quality of life by mediating psychological well-being. *Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research, 21*(1).
- [19] Muller, L; Ruch, Willibald (2011). Humor and strengths of character. *Journal of Positive Psychology, 6*(5):368-376. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439760.2011.592508>.
- [20] Park, N., & Peterson, C. (2009). Character Strengths: Research and Practice, *Journal of College and Character, 10*(4), .DOI: 10.2202/1940-1639.1042
- [21] Park, N., & Peterson, C. (2006). Moral competence and character strengths among adolescents: The development and validation of the Values in Action Inventory of Strengths for Youth. *Journal of Adolescence, 29* (6), 891–909.
- [22] Park, N., & Peterson, C. (2003). *Assessment of character strength among youth: the values in action inventory of strengths for youth*. Presentation at the Child Trends Conference on Indicators of Positive Youth Development, Washington, DC.
- [23] Peterson, C; Ruch, Willibald; Beermann, Ursula; Park, N; Seligman, M E P (2007). Strengths of character, orientations to happiness, and life satisfaction. *Journal of Positive Psychology, 2*(3):149-156. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439760701228938>
- [24] Peterson, C., & Seligman, M. (2004). *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*. Oxford university press.
- [25] Proctor, C., Maltby, J. & Linley, P. A. (2011) Strengths use as a predictor of well-being and health-related quality of life. *Journal of Happiness Studies, 12*, 153-169.
- [26] Proctor, C., Tsukayama, E., M. Wood, A., Maltby, J., Fox Eadese, J., Linley P.A., (2011), Strengths Gym: The impact of a character strengths-based intervention on the life satisfaction and well-being of adolescents, *The Journal of Positive Psychology, 6*(5), 377-388.
- [27] Ros-Morente, A., Mora C. A, Nadal C. T, Blasco-Belled, A, Jordana Berenguer, A., (2018), An examination of the relationship between Emotional Intelligence, Positive Affect and Character Strengths and Virtues, *anales de psicología, 34*(1), 63-67.
- [28] Ruch, W; Weber, M; Park, N; Peterson, C (2014). Character strengths in children and adolescents. *European Journal of Psychological Assessment, 30*(1), 57-64. DOI: <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000169>.
- [29] Schutte, N. S., & Malouf, J. M. (2022). A meta-analytic investigation of the impact of curiosity-enhancing interventions. *Current Psychology, 1–11*. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03107-w>stern Medical Center at Dallas, Texas.
- [30] Scott Berman J. (2007). *Character strengths, self-schemas, and psychological well-being: a multi-method approach*. dissertation Presented to the Faculty of the Graduate School of Biomedical Sciences. The University of Texas Southwestern Medical Center at Dallas in Partial Fulfillment of the requirements for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY The University of Texas
- [31] Seligman, M., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: an introduction. *American Psychologist, 55*, 5-14.
- [32] Shanna James J, (2015), Personality, Character Strengths, Empathy, Familiarity and the Stigmatization of Mental Illness, A Thesis Submitted to the Graduate School of the University of Southern Mississippi in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts.
- [33] Shimai, S., Otake, K, park, N, Peterson, CH., Seligman, M.E.P., (2006), Convergence of character strengths in American and Japanese young adults, *Journal of Happiness Studies, 7*, 311-322, DOI 10.1007/s10902-005-3647-7.

- [34] Shoshani, A., & Shwartz, L. (2016). From character strengths to children's well-being: development and validation of the character strengths inventory for elementary school children. *Frontiers in Psychology, 2*(9), 74-88.
- [35] Zhang Y, Chen M,(2018), Character Strengths, Strengths Use, Future Self-Continuity and Subjective Well-Being Among Chinese University Students, *Frontiers in Psychology, 9*/ DOI:10.3389/fpsyg.2018.01040.